

Dissertationem medicam posteriorem de morbis ex strictura glandularum p. n. natis ... / sub umbone ... Johannis Zelleri ... pro doctoratus gradu ... exhibet Christoph. Abrahamus Ruoff ... Martij, 1695.

Contributors

Zeller, Johann, 1656-1734.

Ruoff, Christoph Abraham, active 1695.

Universität Tübingen.

Publication/Creation

Tubingae : Typis Joh. Conradi Eitelii & viduae Martini Rommeii, [1695]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ea4sf7ww>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

B. S. N.

DISSERTATIONEM MEDICAM POSTERIOREM,

De

MORBIS EX

STRICTURA GLANDULARUM P. N. NATIS,

Divina Gratia Indultu,

CONSENSU AC AUTHORITY

Gratosi atq; Amplissimi Medicorum Ordinis in

Ducali ad Nicrum Vniversitate,

Sub UMBONE

*VIRI NOBILISSIMI, AMPLISSIMI, EXCELLENTISSIMI,
EXPERIENTISSIMI,*

DN. JOHANNIS ZELLERI,

Med. Doct. Institut. Anatom. & Chirurg.

Profess. Publ. Ordin. Sereniss. Oetingens. Princ.
Archiatr.

Dn. Cognati, Patroni, Promotoris ac Præceptoris sui

astumatissimi, Colendissimi,

PRO

DOCTORATUS GRADU

Solenni ac Ingenue Eruditorum Censuræ

exhibet

CHRISTOPH. ABRAHAMUS RUOFF, Stuttgard.

Die Martij, 1695.

In Aula Nova.

TUBINGÆ,

Typis JON, CONRADI EITELII. & Viduæ MARTINI ROMMEL

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30768937>

CAP. II.

DE

Causis & Observationibus tanquam fundamentis futuræ deductionis phœnomenorum in primo Capite enarratorum

OBSERVATIO I.

Copia materia, sanguinis, feri, lymphæ, aliorumq; succorum viam sibi ipsi intercipit, motum eorum tardat, vasa, canales comprimit, coarctat, fluxumq; impedit.

HA quidem vasorum, sive sanguivehorum, sive serivehorum aut aliorum quorumcunque canalium mollium est constitutio, ut dilatari quidem mirum in modum possint & distendi sæpè absque ruptura, debitum tamen tempus requirunt, intra quod illud contingat, nisi subito dirumpi velint; Hoc si ipsis conceditur, successivè illa, quæ vix atomum transmittere visa fuerunt, ad eò ampla redduntur, ut digitum admittant; Porro necesse est quoque ad obtinendam hanc in corpore vasorum extensionem celeriore ac promptiore, ut libera sint, partibus non ad eò impacta; nec ut partes ipsæ firmioris compactiorisque sint texturæ aut structuræ; ac denique ut semper aliquid vehant & transmittant liquoris, h. e. non quiescant nunc ab ista transcolatione, nunc iterum aliquid transvehant; eo n. pacto contrahuntur vasa, illis sc. temporibus, quando otiosa fuerunt, ut vel penitus nihil secundum nonnullos, vel parum liquoris, quod verius, per illa trajiciatur. Præterea notandum quoque est, partes corporis nostri inservire vel ad motum, vel ad secretionem & præparationem alicujus liquoris; in his vasorum etiam exiliorum in se convolutionem, contorsionem ac complicaturam majorem esse, ac in carnosis; licet & ibi ob secretionem succi nutritii aliqualis sit & requiratur. Denique vasa illa majora sanguiveha materiamq; pro secernendo peculiari quodam liquore advehentia, quando viscus aut aliam partem, in qua

secretio aliqua fiat, ingrediuntur, non statim in ingressu obliterantur, sed quia omnibus acinis glandulosis ramusculos impertiri debent, eoque progrediuntur, sensim diminuta, donec penitus deficient. Si itaque sanguis, vel alius quicumque liquor ad partem quandam glandulosam transmittendus citatius justo movetur, à quacunque demùm causa id factum fuerit, sique in majori copia affluit, ac aliàs, salvo manente circulo, deberet, illa ipsa materia sive sanguis, sive chylus vel lymphæ copiosior advecta, vasa majora distendit; hæcque postmodum glandulas, quas transeunt, ob suam distensionem comprimunt, ut & vasa minoræ, eaque tam venosa, quàm secretoria, ut tam promptè materiam revehendam sufficienter, prout quantitas affluxæ requireret, non recipiant, hinc necessariò urgente à tergo eadem vi continuanteq; fluxu, illa suo modo stagnare atq; morari cogitur, quo factò partes non possunt non distendi, elevari, intumescere, nunc magis nunc minus, pro diversitate copiarum materiæ, aliarumque causarum. Aucto autem motu sanguinis, hujus influxu & compressione partium, vasa etiam magis distenduntur, è contrà capillarium extremitates magis coangustantur; quod enim diametro vasorum & canalium mollium accedit ante illam extremitatem, huic demùm decedit. Si tandem causæ constringentes, ut *aer externus*, aliaque *frigida*; vel obstruentes, *pinguium* titulo accedunt, eo facilius effectus ille obstructionis obtinetur atque producitur: Clauduntur enim non solum pori externi, materiaque stagnationem fovens retinetur, sed & interiores, & nunc admissio leviore sæpè aere frigido externo, nunc rigidiori, qui profundius longè agit & penetrat, quàm intrat: Ruditer enim affectis extremitatibus fibrarum nervearum ad cutem terminantium, sensus ille ingratus & molestus introrsum quoque vergit, & quidem eò magis, cum partes tum rarefactæ sint ob calorem & motum, laxioresque redditæ; Dumque extremitates illarum fibrarum nervearum contrahuntur & constringuntur ab aere illo frigido, interiores pariter trahuntur, stringuntur cum partibus quibus adhærent & insertæ sunt, ut itaque accedentibus dictis hæctenus causis omnibus externis & internis, copia materiæ eò fortius agat. Hanc autem copiam & abundantiam materiæ augent varia ex rebus *naturalibus*, *nonnaturalibus*, & *p. naturalibus*; præter *Temperamentum* & *etatem*, *excessus ingestorum variorum*; *Evacuaciones consuetæ suppressæ*, ut & *p. n. varia*, quibus hac vice supersedebimus.

OBSERVATIO II.

Fluida quaecunque corporis nostri, quàm primùm evadunt viscida, lenta, crassa, difficiliter non solum atq; tardius moventur sed & facilius subsistunt, adherent, stagnant, & obstruunt, propriis si illa etiam eveniunt acida.

Sanguinis motus intestinus secundùm *Ingeniosissimum Bohnium Circul. Anatom. Progymnasm. 4to p. 57.* fit, quando non tantùm globuli, tanquam partes magis compositæ, & sensibiliores, portionem ejus rubicundâ constituentes, quàm diu hæc fluorem natural. retinent, modò sursum, modò deorsum, modò ad hæc vel illa latera feruntur, prout quidem per microscopia cernere licet, & *Excell. Dn. Praeses*, quoque ostendit, sed simpliciores quoque & sensus nostros fugientes moleculas scil. pingues, salinas, aqueas, terreas, quæ diversos suos impetus & nisus habent. Hisce globulis si accedunt multæ *ramosæ h. e. lymphæ viscida & chylus crudus, indigestus*, quæ difficulter à se invicem disjunguntur, sed sibi implicitæ manent, sique moleculæ istæ non minus crudis istis involvuntur, circumvolutio globulorum istorum non solum tardior atque difficilior evadit, sed & actio molecularum ramosis inter textarum & obvolutarum segnior est; hinc motus totius mixti debilior in vasis, spiritusq; minus activi fiunt. Præterea hæ ipsæ particulæ, si transeolentur per capillaria, ob figuram suam irregularem in anfractibus vasorumque complicaturis angustissimis, glandulis scil. facile adherent, & auctæ reliquis humoribus moram injiciunt, ut stagnent, partemque tumidam reddant. His ramosis postea si accedunt istæ rigida, acida, tenacius longè sibi invicem combinantur, conglutinantur, motusque sanguinis non solum redditur tardior, sed & parietibus istorum capillarum firmiter adherent, pertinacioresque producunt stagnationes & obstructions. Si denique uti sæpius contingit, illis acredo jungitur, dum in vasorum angustiis subsistunt, rodunt, lacerant, pungunt, lancinant, constringunt, contrahunt fibras nerveas, quæ istis glandulis intertextæ sunt, doloresque producunt acerbissimos, qui non solum in parte, cui infixæ sunt, subsistunt, sed & ad alias vicinas & remotas mediantibus nervis propagantur & transferuntur; Utque dictarum fibrarum ope modò dicti dolores in glandulis harumque plexibus exorti aliis quoque partibus communicantur; ita ob vasa sanguinea distenta pariter, sanguinemq; stagnantem si dolor na-

tus est in parte quadã aut certo illius districtu, vicinam quoq; in consensum rapit, doloremq; ibi excitat; vasa n. sanguivcha, v.g. capitis (quod a. de capite dicitur, de reliquis corporis nostri partibus valet quoq;) coherent inter se invicem, non solum ratione majorum, verum etiam minorum ramorum, ita ut rami cum ramis respondeant, venosi sc. cum venosis, arteriosi cum arteriosis, & mediantib. his et. partes capitis externæ cum internis; si itaq; in uno horum vasorũ fit stagnatio quædam, ita ut motus ibi aliquando impediatur, ilicò in vicinis idem vitium quoq; sentitur, ut nec ibi circulatio libera sit, sed pariter sanguis tardius moveatur; hincq; vasa magis distendantur & dolor nascatur; Econtra in vicinia solvantur obstructio & dolor, si vel depletio quædam sanguinis in prioribus vasis præcesserit aut alio modo obstructio sublata fuerit; reddito enim liberiori motu sanguinis in uno vasorum, mox in reliquis in vicinia sanguis, qui in aliqua parte stagnare coactus fuit, libertatem suam nanciscitur, vasaque omnia in pristinum statum redeunt, dolorque cessat exinde natus, & quidem non solum in partibus externis, sed etiam internis. Hæc lymphæ autem crassa, viscida, acida, acris, aut si magis placent, particulæ hæ ramosæ acidis & acris mixtæ, non solum ubi stagnant, & subsistunt fibras tendinosas & nerveas vellicant, pungunt, rodunt, sed & illas lacerant, scindunt & dirumpunt, eo penitus modo, ac si ab externis acidis corrosæ fuissent, excavant certum aliquod, ubi stagnant, spatium, in quo ex scissis illis & disruptis fibris, tubulis & vasis humores confluunt, quorum particulæ, ex quibus constabant, à se invicem secedunt in primam quasi materiam suam, hinc pus, ulcera & abscessus generant. Sique partes istæ glandulosæ, fibrosæ, carnosæ, in quibus stagnabant dictæ particulæ, ossibus adstant aut superincumbunt, nec has rodere, scindere desistunt, donec & illorum fibras corroserint, illasque ut carnosas consumpserint, ut integra frustula extrahi possint, ac si à spiritibus acidis corrosæ fuissent, quod dentibus, uti *Mys* loquitur, accidit ab oleo vitrioli, quod ipsis applicatur, à quo cariosi redduntur ac frustulatim nigri excidunt. Ad fluidi autem hujus vel M. S. corruptionem viscidam, acidam, acrem, varia conferunt: *Ex Naturalibus* multum sanè contribuit *Temperamentum* sic dictum *Phlegmaticum*, ut & *Melancholicum*, vel quorum sanguis à prima quasi conceptione vel ætate succis crassis, crudis, vel \ominus bus fixis, tartareis & acris scatuit, talemque labem tenellis partibus impressit non solum, sed & partium poros ita formavit, ut illorum collectioni postmodum faveret magis: Cui demum

denum succedit *hereditaria dispositio* non minus valida. In *Nonnaturalibus* sunt aer frigidus, humidus, crassus, salsus, acidus, acris particulis imprægnatus; Cibi crassi, crudi, salsi, acidi, infumati, pinguis, pisces vari recentes, & exsiccati, legumina, fructus horrei, dulcia, saccharata; omnia hæc frequenter ac in nimia quantitate assumpta, potus inconueniens, quantitate, qualitate ac utendi modo peccans, somnus turbatus, vigilæ excessivæ, lucubrationes, quies statim post pastum, fæces alvinæ, urina, menses, hæmorrhoides, transpiratio suppressa, &c. Ex *P Naturalibus* est vitiosa præprimis digestio Ventriculi, quæ omnem paginam absolvit; hæc enim si infelix est, partes cibosæ non attenuantur aut debite solvuntur, viscosæ evadunt, acescunt, aut si particulis acris constant, illæ quoque remanent, nec secernuntur, inde non potest non talis massa indigesta, cruda, acida, salsa, acris evadere & talis quoq; sanguis; *Malum Hypochondriacum, scorbuticum, ovula degenerantia in ovario & corrupta, lues venerea &c.* similem characterem imprimunt.

OBSERVATIO III.

Stagnationem Humorum in glandulis producunt & fovent eorum morbi Intemperiei, conformationis & soluta Unitatis.

DUplex maximè ab Authoribus hic accusari solet *intemperies* in glandulis, occasionem præbens stagnationi & subsequentibus obstructionibus, *calida* scil. & *frigida*; utraque vel *universalis* vel *particularis*, quæ quidem à M. S. non dependens à Recentioribus rejicitur, quanquam rationibus suis destituta non sit, & glandulæ sæpè intemperatæ sint, etiam si non à sanguine intemperato, puto quoad subsequentem quandam qualitatem excessivam, à qua intemperies illa tum in corpore determinatur, & quæ post primam partis scil. intemperiem & ab illa nata est: Si scil. à causis externis variis, aere, ☉, ☿, Mercurio, fermentis variorum morborum qualitates quædam sive particulæ, à quibus demum illa exoritur, glandulis inferuntur, ut tonsillarum, aurium, narium, aut prostaticarum, à quibus primò intemperies particularis, postea universalis exurgit. Si v. totus sanguis est intemperatus, facile in- & afficiuntur quoque glandulæ, si que is incaluerit, & hæc calorem concipiunt, quem haud rarò stagnatio & obstructio sequuntur; Tum enim partes rarefiunt, sanguis qui celerius movetur, impetuosius irruit & admittitur inter interstitia, imò propter acidum præsens in glandulis etiam magis effervescent, ut copiosior influat, qui cum promptè reflueret nequeat, intra complicat-

plicaturas vasorum stagnat & subsistit. In *intemperie frigida* contingit hoc, vel quod sanguis aut lymphæ ista glutinosa, viscida, crassa, ob frigiditatem suam tardius nimis moveatur, vel ob particulas activas suppressas, vel quod spiritus non sufficienter influant, fibras glandularum non debite, ut ita dicamus, animent, ut propellere sanguinem in motu suo tardum possint, sed aliquid ex ista visciditate hæreat, donec sensim sensimque aucta viam occludat. Per *compressionem* vasa glandularum coarctantur, ut sanguis vel alia materia secreta debite pergere nequeat, illaq; obstruantur. *Compressio* autem illa est vel *Interna* vel *externa*, *immediata* vel *mediata* mediantibus sc. vasis, & vel à corpore solido, vel humoribus, vel flatibus contingit. Interdum autem à *nisu violentiori* vasa in illis *rumpuntur*, ut sanguis extravasetur, in interstitiis, & pelvibus confluat, vasa revehentia potissimam partem comprimat, cum novo affluente sanguine effervescat, calorem in toto accendat, ut inde affluxus major fiat, majorque stagnatio, obstructio & intumescencia. Vel ab *externis* variis vulnerantur etiam & scinduntur.

OBSERVATIO IV.

Obstruuntur, obstrui possunt omnes glandule totius corporis nostri; imò secundum nonnullos etiam obstrui debent ad inferendam ebullitionem, efferscentiam, & despumationem sanguinis, ad dolores diuturnos, intumescencias & abscessus vel leves, vel graves; Nec stagnant humores, nisi in folliculo incarcerati hæreant, aut inepti plane sint, qui non exhalationes transmittant in sanguinem; Utque materia stagnans diversa est, ita & diversi vapores putridi, calidi, acres, acidi, frigidi exsurgunt, diversiq; inde nascuntur effectus frigoris, accensionis, caloris, lancinationis, rosionis, consumptionis. Ob varietatem autem organorum nunc debiliū nunc robustiorum, causarumque diversitatem, nunc in has nunc alias agentium, præ aliis quoque contingit obstructio nunc in his, nunc aliis, nunc pluribus, nunc paucioribus glandulis. Si obstructio valida est & stricta, vasa tenuiora simplicibus, quoad visum, membranis instructa, transeuntia, ob denegatum materia transitum facile rumpuntur, eamque in cavitatem effundunt.

VIX ulla existit glandula, minima etiam corporis nostri, in qua non *obstructiones* vel experientia aut sectio anatomica deprehenderit: Ad illarum verò generationem *aptas esse illas* nemo, qui sanæ rationis usu adhuc gaudet, inficias ibit, ob vasorum mirè contortorum angustias & materiæ in corpore nostro ad adhærendū & subsistendum convenientiam. An verò ad dictos affectus producendos necessariò *stagnatio & obstructio* requiratur, aliud est, multum tamen probabilitatis præ se fert atque favoris: Ut effervescentia sanguinis fiat, opus est, ut fermentum aliquod, sive heterogeneum, confundatur sanguini, cum quo partes ejus colluctentur; ut verò istud generetur, quiete opus habet, quæ in vasis concipienda non est; ergò ibi, ubi contorsio est, ubi angustia, quæ non nisi in glandulis reperitur; nisi autem & ibi, à quacunque demum causa externa vel interna factum fuerit, ab humoribus aut rebus nonnaturalibus obstructio sit, illud generari aut colligi non poterit; sanguine enim continuo à corde propulso, pariter ut in vasis, ita in glandulis quoq; propelletur atque promovebitur; Ut ergò colligi possit ac in debita quantitate generari, quâ scil. sufficit ad bellum illud & pugnam, obstructio necessaria est. In febribus catarrhalibus res est palpabilis, ut & in lacteis den *Milchfebern*; In utrisque vulgus accusat ab aere frigido constrictionem & obstructionem glandularum narium, oris & colli quarundam, mammarum item, ita, ut etiam mulierculæ calore febrili observato statim mammæ inspiciant, an tumores adsint, illisque prospiciant. De *intumescentiis* res clara est. *Dolores diurni* pariter requirunt talem focum & locum, qui conveniens sit istorum generationi. Horum enim causa gravis non levis est, incarcerata, non libera esse debet aut facilè mobilis; præsupponit enim corruptionem magnam & intuitu qualitatuum suarum & conditionum acidam, Θ nam, acrem, & ut talis evadat, stagnationem, quæ verò non in cavitate aut canali libero, ubi facilis abstersio est, fit, sed locum angustum & talem quidem, ubi affluxus est, & spatium nihilominus ad luctum & pugnam particularum sanguinis aptum requirit, & denique talem partem, quæ nervis sit instructissima. Jam si totum corpus examinamus, omnesque partes lustramus, nullam sanè deprehendemus, cui omnia hæc competant, nisi glandulas; quò magis autem tensæ illæ sunt, vel liberæ, aut membranis etiam intertextæ, eò intensior est dolor, quia vibratio fortior est, perceptio auctior. Intenditur autem ille etiam pro diversitate materiæ, prout vel acrior est, fervidior vel acidior. *Absces-*

sus omniaque ulcuscula omnium consensu obstructionem dicunt, fibra-
rumq; discissionem: Ubicunq; a. est stagnatio, ibi humores eorumq; parti-
cula incipiunt in se invicem agere, subtiliores avolare, & nunc citius, nunc
tardius, prout Δ ea magis vel acida, acres, Θ na, terrea immixta sunt. In
naturali secretionum opere idem fit, & videmus, quod ubicunque secre-
tio fiat, ibi naturam glandulas constituisse, in quarum anfractibus &
angustissimis contorsionibus sanguinis motus tardior est, imò subsistere
cogitur aliquantulum, ut partes secernendæ ob paulatinam solum moram
disjungantur & postmodum transcolentur. Ex illis Δ eis omnium
consensu & sensu exhalant vapores ignei in inflammationibus glan-
dularum, inde non potest non ignis accendi in corpore, continuoque
durare, quia in inflammationibus illi non deficiunt: Ex acidis prædomi-
nantibus exsurgunt acidi, sensum frigoris inducentes, quocunq; incidant
& ubicunq; nati fuerint; Hi verò non uno in loco in febrium paroxysmis
sentiuntur, sed nunc in dorso, nunc in ventriculo, nunc in interioribus,
nunc magis in exterioribus, nunc in pectore &c. & œsophago, uti hisce
diebus observavit Exc. Dn. Præses, quòd frigus in pectore inceperit cum
gravitate quadam, deglutitionisq; difficultate, hancq; majorem fuisse du-
rante frigore, levioverò effuso calore. Frigus autem, ejusq; sensum
ab acidis provenire externa acida ingesta illud satis abundè probant. Ab
humorib⁹ acris Θ inis tales itidem in sanguinem redeunt, cum eo in toto
corpore per omnes partes feruntur & rapiuntur, hinc etiam omnes ro-
dunt, abradunt, earumq; gluten absument pro indole & natura sua, quæ ibi
lis competit & quod ab externis acidis in corpore contingit. Quod au-
tem non eadem semper glandulæ afficiantur & obstruantur, sed nunc ex-
ternæ in febribus, nunc internæ; nunc mesenterii, intestinorum, pancre-
atis, ventriculi, pulmonum, œsophagi, asperæ arteriæ, narium, sinus
frontalis, maxillaris &c. id tam à parte, quæ præ aliis à causa, licet com-
muni, afficitur, dependet, quàm ab ipsis causis, quarum alia fortius in
hanc, ac aliam agit; e. g. si partes externæ totius corporis nostri incale-
scentes aeri frigidiori exponuntur, aut in aquam immittuntur; aut non-
nullæ solum; tunc vel omnes, l. nonnullæ etiam obstruantur; Aer ferit præ
aliis partibus corporis nostri collum, nares, asperam arteriam & œso-
phagi partem superiorem, hinc etiam præ aliis ab eo læduntur, constri-
guntur. Errores in diætâ commissos omnes quidem partes luunt, pri-
mariò verò ventriculus, intestina partesque glandulosæ vicinæ, quæ à
chylis isto erudo, lymphâ viscidâ, muco seu pituita obstruantur præ re-

liquis, hinc etiam prima symptomata sentiuntur ibi, imò medicamenta eò directa feliciter etiam operantur, obstructionesq; citius solvunt, ac si respectus ad totum habetur. In Luc. ♀ ea immediatè virus seu ferimentum immittitur in prostates, hinc & illæ præ aliis laborare incipiunt. In equitationibus nimisq; motibus patiuntur magis glandulæ inguinales, in potu frigido faucium, asperæ arteriæ, gulæ, ventriculi, pancreatis, intestinorum & mesenterii. In reliquis aliud peccabit. Deniq; si in glandulis conglobatis obstructio atq; humoris infarctura strictior & firmior est, vasa lymphatica, quæ transire debent, & haud rarò in illis in minimos ramulos desinunt & obliterantur, non possunt non etiam comprimi & obstrui, & quidem eò facilis, cum & lympham viscidiorē vehant; facta autem obstructione, fluxuq; ulteriori denegato, vasa illa tenuissima post factam nimiam dilatationem rumpi debent & lympham in cavitationem effundere; si enim orificia vasorum lymphaticorum in cutaneis glandulis ita obstruuntur, ut nihil amplius per ea refluat & revehatur; & vasa sanguivaha, quorum structura tu. fortior est, non minus comprimantur sæpè & ita obstruuntur, ut refluxus sanguinis per illa penitus inhibitus sit, hincq; etiam rumpantur; quæ resistent tenuissima illa lymphatica? disrumpentur ergo pariter & lympham suam dimittent.

OBSERVATIO V.

Ubi obstructio, ibi nulla est secretio, nulla excretio aut reductio.

Obstrectio fit, quando lymphæ quædam viscida aut crassa collecta & in farctæ est non solū in interstitiis vasorū, sed & quando in ipsis vasis vel orificiis eorum, vel etiam ante eorum extremitates illa hæret, omneque spatium occupat, vel aliquam solū partem; si tota cavitas aut orificia repleta sunt, totalis obstructio est, hinc etiam planè nihil admittere, emittere valaq; excretoria recipere possunt, defectusq; variorum succorum nascitur, prout partes sunt aut liquorem secernunt; lactis sc. in mammis, salivæ in ore, mucii in intestinis naturalis &c. dum verò hæc dicimus, non ab hac sola causa defectum illum oriri semper statuimus, cum ratione materiæ variæ adhuc accusandæ veniant, quæ verò hujus loci non sunt.

CAPUT. III.

De Hypothesibus quibusdam nonnullorum Authorum de subjecto atq; causis phænomenorum recensitorum.

1. **U**T collatio Phœnomenorum cum causis fieri possit in præfamine promissa, veriorq; nonnullorum pateat statim, atq; in sensus incurrat, necesse est, ut aliquot Authorum hypotheses enumeremus. Tribus autem, cum potissimæ jam ab Authoribus discussæ & excussæ sint, referre illas pagellarum angustia jubet.

2. De febris earumq; subjecto causali hypotheses tantum non innumeræ sunt; Consule de his eruditissimam atq; utilissimam *Disput. Spectatiss. D. D. Camerarii Senior. de febris in genere; reperies ibi quæ animi tui ad votum satiant, meliora dici aut scribi non possunt. Egregie n. tradidit essentiam earum, & diversorum Authorum sententias conciliavit, rogamus Ipsi Nob. Excell. velit propter bonum publicum, quod hætenus in omnibus observavit ardentissime, reliqua, quæ supersunt, superaddere, atq; difficultates illas de intermissionis, statarumq; periodorum causis enodare, veramq; tradere.* Has uti in vasis nunc majoribus, nunc minoribus, nunc mediis, pro speciei diversitate, ex putredine humorum oriri Antiquitas veneranda statuit; ita ex recentioribus nonnulli intermittentium omnium focum angustum pariter constituerunt. Ex omnibus brevitatis studio adducemus *Celeberrim. Sylvium, qui Pr. Lib. 1. p. m. 227. de febr. omnium intermittentium causam esse dixit succum pancreaticum, aliquâ sui parte in uno pluribusve pancreatis ductibus lateralibus obstructis stagnantem, remorâ suâ ibi acriorem factum, atq; acrimonia ista acida per pituitam plus minusve viscidam & notatæ obstructionis causam viâ vi paratâ penetrantem ac in tenue intestinum effusum, vitiosamq; ibi cum bile atq; pituita effervescentiam excitantem.*

3. De *Tussi* communissima est sententia, subjectum partemq; affectam esse organa respirationi inservientia primaria & principalia, causamq; immediatam organorum horum contractionem spasmodicam, magnam cum vi aerem inspiratum repellentem; cum enim tussis varium sonum edat, qui ab aeris percussione partiumq; quas transit varia dispositione dependeat, symptomatis hujus subjectum esse debere illas partes, quas ille ingreditur & in quibus circulatur; has autem nullas alias esse nisi *laryngem, asperam arteriam ac bronchia*, ergò etiam nullum aliud subjectum tussis immediatum existere posse nisi dictas partes, non autem *œsophagum* aut *ventriculum*. Continere quidem posse partes hæc causam mediatam proximiorum, continuòq; illam ad pulmones transmittere, tussim tamen immediatè non excitare; cum hujus cum respiratione haud adèò proximum

num intercedat commercium, ac præterea ab acrioribus succis ad singultum atq; vomitum concitari saltem observetur. Ita haud ineptè contra *Lindanum* argumentatur *Juncken in Praxi sua Med. Cap. de Tussi.*

4. Ex eodem fundamento communis fert opinio, *Asthma* tam *humorosum* quàm *siccum* non nisi in pulmonibus fieri, cum hoc respiratio difficilis atque læsa sit, quæ non in *œsophago*, perficiatur aut *ventriculo*, sed in respirationis organis.

5. Non minus recepta & ubivis comprobata est illa de *raucedine* sententia, quod subjectum ejus immediatum & quidem levioris sit *larynx*, contumacioris & gravioris *aspera arteria* & *bronchia*. cùm *vocis depravatio* sit illa, quæ nullibi fieri possit, nisi in illis partibus, ubi alias naturalis vox formatur, aer circulatur & modificatur.

6. *Catarrhorum faucium, oris, colli, ejusq; partium internarum* causam qui negant à cerebro defluere, illam vel in principio *laryngis* circa fauces, vel in *aspera arteria* aut *bronchiis* quærunt, illamque lympham esse dicunt ex partium harum glandulis extillantem, illas inundantem & irritantem; sique illa acrior fuerit, subitoque in *epiglottidem* incidit, illam constringere, & alias partes inferiores *asperam arteriam* scilicet, si nempe eò quoque venerit, vel ex ejus glandulis effluerit, suffocare, *catarrhum* dictum *suffocativum* producere. Hi, inquam, causam hujus *catarrhi* unice in dictis partibus, non verò extra illas, & sic nec in *œsophago* statuunt.

7. In *soda* ejusque causa communiter confugiunt ad *exhalationes calidas, acres, ventriculi partem superiorem gulamq;* ferientes valde, ab esu pinguium aliarumque rerum excitatas, vel ab effervescentia humorum in ventriculum regurgitantium cum ingestis natis, vel à lymphâ acidâ in ventriculum effusa, vel à prava ejus concoctione, dum vel fermentum nimis calidum est, vel crudiores humores in eo permanent & acescunt, & accedente bile seu \ominus lixivioso ebulliunt, ut conquerantur etiam *die Ball sey ihnen in Magen geloffen*. Hi causam unice in ventriculo exurgentem quærunt, membranas *gulæ* afficientem doloresque producentem.

8. Ex *Ephemérid. N. C. Observ. 47. Ann. 1.* quæ sectionem *Hydrocephali* dissecti continet & ubi notatum fuit, in capite neque de *glandula pineali* neque de *pituitaria* ullum apparuisse vestigium, nonnullis oborta fuit cogitatio, ac si *pituitariæ obstructio* illius causa esse nequeat, alias conspicua magis fuisset.

9. Lympha acris abundans \ominus e scorbutico, gravesque illos dolores hinc inde in corpore producens *hemieraniam*, *colicos*, *nephriticosq;* dolores intra membranas liberè stagnare dicitur. Plura possemus adducere, quæ tamen cum è re esse dubitamus, brevitati studentes, mittemus.

CAPUT IV.

Deducens pleraque Phœnomina Cap. I. recensita ex observationibus tanquam causis suis, quæque verior atque probabilior sit, ostendens.

PRæmissis itaque fundamentis seu causis generalioribus visuri nunc erimus phœnomenorum rationes, quæque veræ eorum causæ sint.

Causa
Phœnom.
I. & quidem §. 1.

Cùm ingesta laudabilia augeant chylum & sanguinem *juxta Obs. I.* ejusque motus pariter affluxum liquoris secernendi in partem secreticem præprimis, vasa autem angustiora omni quantitati vehendæ aut recipiendæ non sufficiant, nec subito distendi patiantur, imò potius in extremitatibus contrahantur, *juxta eand. Obs.*, in promptu causa est *tumorum acinorum glanduloserum in mammis*, *doloris tensivi sub axillis*, *vasorum sc. distentorum nimis*, in quib. propter obstructionem, quæ ab aere augetur externo, sanguis pergere juxta quantitatem influxus non potest; cumque *juxta Observ. IV.* ex sanguine stagnante & inflammato statim particulae secedant \ddagger æ, istæ in sanguinem transmittantur, quibus adhuc via patet, ratio caloris istius accensi in toto corpore quoque facilis est, ut & evanescentis tumoris; soluta obstructione aut subtracta & diminuta materiae quantitate.

Causa §. 2.
Phœnom.
I.

Uti res confecta est & absoluta, effervescentiæ febrilis causam esse fermentum quoddam heterogeneum, & *ex Obs. IV.* patet, illud non nisi ex obstructis glandulis nasci posse, apparet febrium putridarum, continuarum, ardentium, catarrhalium, Erysipelatum, febrium intermittentium, quæcunque demùm sint, sive simplices, duplices, triplices aut magis compositæ, focum & sedem esse glandulas obstructas.

Causa §. 3.
Phœnom.
I.

Constat etiam *ex Observ. IV.* & testatur *experientia quotidiana* non solum pro diversitate febrium, sed & ægrorum accessum febrilem secundum varia symptomata sentiri in variis partibus corporis nostri, h. e. primum frigus exoriri nunc circa scapulas; nunc in ventriculo, intestinis, nunc in ambitu corporis, nunc in pectore, aut antecedere cardialgia, anxietates, tormina ventris, tusses, asthmata &c. quæ omnia sanè diversum locum indicant, à quo febres istæ ordiuntur. Si autem unica semper & constans febrium intermittentium sedes atque focus esset, etiam

circa

circa istum locum semper prima symptomata sentiri deberent, quod autem experientia reclamationat; Concludendum itaque est febrium diatarum intermittentium subjectum aut focum non esse unum idemque, sed omnes glandulas totius corporis nostri, non simultamen, sed nunc has in hac specie, nunc alias in alia; atque itaque Clariss. Sylvio subscribi non posse: omnes intermittentes oriri ex ductus pancreatici obstructione; alias omnium febrium primordia circa eundem locum deberent sentiri, quod tamen non est.

Ut in febribus intermittentibus non unum idemque semper peccat subjectum; ita nec in continuis illud concipiendum est aut quaerendum. Hinc facile patet, cur in syncho putrida praeter horrorem in pedibus sentiantur contractiones, dolores ulcerosi, qui diu saepe continuantur, tumorque, & impotentia motus seu rigiditas circa collum & caput; alii econtra conquerantur de cardialgia, inquietudinibus, aliis exoriantur aphtha, aliis exurgant tumores particulares (non critici,) qui post mortem evadunt lividi, & cur in febribus intermittentibus symptomata quae in §. 7. recensita fuerunt, adeo variant.

Nec mirari opus est inflammari glandulas sinus frontalis, maxillaris, aurium, narium, axillarum, inguinalium, prostaticarum, ut & aliarum externarum omnium, quia vi *Observ. IV.* glandulae totius corporis obstruuntur & obstrui possunt, & varietas invasionum, quod nunc haec inflammationum, nunc aliae praeter alii, a partis dispositione causarumque magis in hanc ac aliam irruentium conditione dependeat: Pariter quoque non mirandum est, cur dolor in inflammationibus aurium, glandularum frontalis, ut & maxillaris intensior sit ac aliarum partium, quia juxta *Obs. IV.* omnes dolores acutiores sunt, qui in glandulis in expansis membranis existentibus oriuntur, & incendium in totum corpus abierit, ob particulas aëreas in sanguinem raptas juxta eand. *Observ. IV.* spiritusque ferocios redditos.

Cum porro ex *Obs. II.* fluidorum quorumvis, quam primum viscida evaserunt, motus non solum tardior sit, sed & subsistant, sensim parietibus adhaerentia; aucta autem illa in vasculis non solum obturent ea, sed & partem elevent, succosque copiosiores in interstitia cogant, apparet facile, quomodo glandula pituitaria obstruatur atque hydrocephalus fiat, parotides & strumae generentur, uvula longiore vadat, hepar adeo intumescat cum mesenterii glandulis in rachitide, praeterquam cum 2dum *Obs. eand.* istae stagnationes atque obstructiones pertinaciores sint accedente

Causa §. 4.
7.
Phaenomena
I.

Causa §. 9.
10. 11. 12.
13. 14. 15.
Phaenomena
I.

Causa
Phaenomena
II. & quidem §. 2.
3. 6. 7. 15.
18. 19.
20. 22.
acido,

acido, quod hinc summum erat; totum corpus aqua tumeat in anasarca & bubones in inguinibus exsurgant in equitationibus, cum per motum materia copiosior eò pellatur, quam revehi potest, vasaque etiam aliquomodo comprimantur.

Causa §. 3. Quomodo obstruantur glandulæ meatus auditorii, jam satis constat; **Phœnom.** cur autem in febribus malignis earumq; sine ut plurimum id fiat hucq; **II.** materia trudatur præ aliis, causa generalis petenda est ex Obs. IV. ex peculiari scil. quadam à causis n. n. passione, ut & ipsarum glandularum dispositione; quod verò reliquæ in corpore glandulæ in ista secretione penitus liberæ sint nihilq; particularum istarum à sanguine secretarum recipiant, valde dubito, quod verò ideò non asseritur, cum illas non videamus, nec earum affectiones distinguere possimus. Surditatis autem subsequutæ eadem est ratio, per obstructionem enim illam glandulæ valde intumescunt undiquaq; in meatu illo; hæ licet exiguæ, multæ tamen sint, ita ut tumidæ totum meatum claudant, quod facile concipi potest, si narium glandulas minores quidem illis toto die aerem excludere experimur; excluso autem sufficienti aere, auditus difficultas fieri debet.

Causa §. 5. Oculi difficulter moventur, quod glandulæ eorum lachrymales dictæ, **Phœnom.** obstructæ sint, & hinc parum liquoris excernant, qui ad lubricationem **II.** eorum & mobilitatem necessarius est; dumq; lymphæ illa stagnat vasa vicina secundum Obs. IV. pariter distenduntur, ut nec sanguis superstes nec lymphæ debite revehi possint, vasa inde vicina dilatentur, crassiores humores effundantur, humoribusq; oculorum misceantur, qui visum turbare necessario debent.

Causa §. 18. Quomodo Hydrops ascites ob glandulas mesenterii obstructas generetur, probat Obs. IV. quod vasa lymphatica rumpi debeant, obstructis **Phœnom.** eorum in dictis glandulis extremitatibus fluxuq; ulteriori negato.

Causa §. 17. Quod autem talis glandularum miliarium in abdomine tumorem sequi soleat, facile judicatur; scil. cum harum tumor ex materia viscida & quidem universali in toto peccante natus fuerit, idem quoq; in mesenterio peccabit, & ascites modo jam dicto fiet, quod aliquoties observavit Excell. Dn. Præses, ubi alia symptomata ex eadem tamen causa fluentia quidem, adjuncta fuerunt, ut in muliere quadam asthma, in aliis tympanites.

Causa §. 20. Difficilius autem videtur reddi posse causam, qui globuli isti molles, **Phœnom.** albicantes, mobiles in artubus apparentes vel podagram (quod quidem experientia docuit) prædicant, vel luem præam, cum nullum dolorem **II.** inferant

inferant, reliquuumq; corpus purum nitidumq; sit. Tumoris origo una eademq; quidem est, ac reliquorum; Causa acida & viscida, quæ *Obs. I.* accusata fuit, & hic peccat; quod autem artus præ aliisprehendantur, qui etiam reliquis symptomatibus vel podagricis vel *♀*eis exponuntur præ aliis, subjectamque dolorum constituent, forsan hæc erit, quam mihi concepi: Præterid, quòd partes hæc etiam præ aliis variis aeris injuriis obnoxia sint, accedit, sanguinis succorumque motum debiliorem esse in partibus remotioribus à corde, ac in illis, quæ proximiores sunt; hinc impulsum etiam aliquo modo infirmiore in venas & glandulas usq; penetrantem esse & hinc liquores viscidos acidos, vel lympham talem, quæ aliàs tarda est ob qualitates dictas impressas, in motu majorem moram necere & ad majorem obstructionem ansam præbere ad generandos tumores hos, globulos ac dolores.

Nascitur *Asthma* ex tumefactis œsophagi glandulis, pulmonibus salvis, dolorq; gravativus in pectore secundum ejus ductum, ad latera etiam vergens, quòd canalis ejus non solum quoad exteriora, sed etiam interiora reddatur angustior, membranæ communes, quibus cohærent inter se invicem contrahantur, bronchia secundum partem aliquam & aspera arteria comprimantur & constringantur, ut sufficienter pro respiratione plena dilatari nequeant, simulque ponderis sensum faciant. Videtur quidem tantam compressionem & constrictionem, quæ aeris ingressum sufficientem impediatur, à canalis hujus constrictione & coarctatione venire non posse, cum parvus sit, ita ut nisi corpus illud constringens fortius quasi in asperam arteriam agat ac in gulam, respirationem inde difficilem non reddi; A bolo in hærente & subsistente in gula argumentari non licere. Quòd verò tumor ille glandularum dictarum aptus sit compressionem inferre asperæ arteriæ & bronchiorum, mox patebit. Nemo negabit contractionem œsophagi ab acidis & fructibus immaturis sæpissimè cohibere spiritum; nihil dicam de liquoribus acidioribus idem efficientibus, aut catarrhis gulæ, de quibus mox agetur quoque, qui tamen manifestè aerem intercipiunt. Si igitur angustia & coarctatio gulæ seu œsophagi ab acidis respirationem impedit, idem faciet illa, quæ à tumoribus nata est; Angustia enim hoc loco illud produxit, quæ si inducitur, alter effectus quoque infertur; cum ab angustia enim quæ angustia ille ortus sit. Dices forsan nervi pulmonum in consensum trahuntur percepto eodem acore: At ille, de quo nobis sermo est, tantæ efficaciam non est, ut eò usque penetret, in ponticis illud non negabimus. Si vero nec his fidem quis adhibere velit, curationi celeriori longè, cujus

Causa 5.8.
Phil. II.

mentionem fecimus, illam non negare poterit. Denique Subjectum huius symptomatis œsophagum esse non dicimus, sed causale proximius potius, cum respiratio nullibi, nisi in pulmonibus fiat.

Causa §. 9.
Ph. II.

Porrò cum *œsophagus* ob intumescentiam glandularum suarum sensim claudatur, facile concipitur, cibos amplius deglutiri non posse; antequam verò illud contingat, aliquid demitti sensim autem diminui juxta diminutum spatium; Fieri hoc potest etiam ob paralyfin, in casu verò nostro obstructionem potius fuisse à glandulis, ac nervorum resolutionem exinde colligimus 1. Aut paralyfi affectus fuit ramus stomachicus, aut inde egressi ramuli: si totus ramus, omnis deglutitio subito periisset, quod observatur in canibus, si scil. ille abscinditur; Si aliqui solum ramusculi, non in toto ductu cessaret deglutitio, sed in certo spatio difficultas solum oriretur .2. Imo si ramuli quidam fuissent obstructi, compensaretur illud per alios, uti in vasis sanguivehis fieri solet, quod in abscissione nervi recurrentis observant Anatomici, si vocem auferre volunt canibus; nisi enim ramos & superiores & inferiores utriusque lateris abscendant, non omnem dement.

Causa §.
10.
Ph. II.

Absurdum haud absque ratione videri potest *raucedinis* subjectum dicere *œsophagum*, pariter ac *asthmatis*, & aliquoties *ventriculum tussis*, uti *Lindanus* voluit, sed cadet forsan hoc dubium, si mentem nostram explicaverimus. 1. nemo negabit aerem esse in ventriculo. 2. irritationis & titillationis sensum ægri ipsi ostendunt in ventriculo, ita ut semper illa sonitum præcedat. 3. Mane & noctu Tussis semper gravior est. 5. Sonitus ex profundo emergit, als wann es auß einem hohlen Hafen gieng; hinc etiam conatus excreationis sæpissime frustraneus est, ita ut diu sese fatigent, donec aliquid ejciant. 6. Respiratio liberior est tum. 7. Fortem multumque aerem inspirant ægri, repetitis vicibus, absque tussi, quod si malum in pulmonibus esset, uti Observ. testantur, fieri non posset. Cum itaque à causa acri ^{acida} vellicetur ventriculus & quidem aliter ac in vomitu & singultu fieri solet, quod verò explicare non cuivis contingit, interim tamen certum est, quòd aliud sit acidum, quod absque dolore trahat solum, ut in convulsionibus, aliud quod misere vellicet, aliud quod depascat absque dolore. Ita & hic ventriculus vellicari potest, certo modo & concuti, ut loco ciborum solum quatiat aerem & ejciant, indeque sonus excitetur, qui ab illo, qui ex pulmonibus egreditur, distinguitur: Sic pariter in *raucedine* subjectum irritationis est *œsophagus*, quod exinde colligitur, quòd ex cibis & potu deglutitis dolorem sentiant, & excessu in potu vini austeritas contrahatur; Dum itaque ibi

irritatio quædam fit, paucus ille aer quoque excutitur, quod absque tonitu non contingit; Facta autem illa irritatione non negamus infamul irritari asperam arteriam, uti in tussi.

Unde *gravitas capitis* oriatur, naribus siccis, facile judicatu est; Ad-est tum obstructio glandularum narium, distenduntur vasa à sanguine etiam fervidiori reddito; constat autem *ex Observ. II.* diffundi malum & stagnationem sæpè in totam viciniam ob vasa sanguiveha communia inter se invicem, ab internis ad externa, & ab his ad interna; à distentis itaque vasis sanguivehis narium, & reliqui rami cohærentes cum his pariter distenduntur, dolorque gravativus nascitur. *Obtusio* fit, quia ista distensio etiam ad interna cerebri penetrat vi dictæ *Obs. II.* vasis itaque sanguivehis cerebri distentis, fibræ nerveæ comprimuntur, nec spiritus in cerebro ritè moventur, nec extra illud, inde obtusio, lassitudo.

Et cum *dolores diurni* præsupponant pro subjecto glandulas, materiam incuneatam, quæ vix moveri potest, promoveri & excerni per *Obs. IV.* non dubitamus, sed asserimus potius, ut plurimum *Hemicranias* sedere in glandulis & quidem *sinuum capitis*, cum diu sæpè adhibeamus omnis generis medicamenta absque ullo levamine, quod sanè non fieret, si intra cutem & cranium hæreret causa, aliàs ferè impossibile esset, quod non cederet & moveretur, per applicata varia externa & internadiu continuata, ut & vesicatoria &c. Nec obstat id, quòd dolor non in istis locis sentiatur, ubi nulli sinus sunt, sed nunc totum dimidium latus doleat, nunc pars superior lateralis. Constat autem 1. ex *Obs. II.* obstructionem unius districtus exigui licet extendi & senti in tota vicinia. 2. Semper dolorem incipere ibi, ubi tales existunt sinus. 3. Cessare & in remotioribus capitis partibus facta solutione in sinibus. 4. Observavit *Excell. Dn. Præses* attractionem aquarum destill. in nares copiosissimas defluxiones in fauces frigidissimas instar glaciæ, (quod indicium erat fuisse acidos humores, qui stagnârunt doloresque capitis excitârunt, utpote qui juxta *Obs. IV.* frigidi, sunt talemque sensum faciunt) continuatarum aliquandiu jussu suo secutas fuisse, doloresque solutos non solum in fronte, sed totius lateris sinistri capitis, quod ante doluit. Meminit *Excell. Dn. Præses Celeberr.* istum *Præticum Oswaldum* multoties in *hemicranias* felicissimè suasisse attractionem in nares solius aquæ fontanæ, quod & *Galli* observant.

Quod autem valet de *Hemicranias*, illud & locum habebit in *doloribus hypochondriacorum, hystericarum, scorbuticorum, ut & in colica spasmodica, ardoris sensu & inflammationis in abdomine & hypochondriis, ra-*

Causa §. 1.
Ph. II.

Causa §. 2.
Ph. III.

ut plerumque
ferè

Causa §. 2.
3. & 4.
Phæn. III.

tione sedis glandulosæ, quam dicimus esse *glandulas mesenterii* omnium modò recensitorum symptomatum, nullumque locum in abdomine toto esse, in quo omnia illa generari & à quo istæ partes in consensum trahi, & cui sententiæ omnes effectus ac phænomena tam aptè & congruè accommodari possint, & exinde deduci, nisi has ipsas glandulas. Ponamus enim hæere in cavitate intestinorum aut intra horum tunicas; quomodò quæso explicabis tot symptomata, globulos in ventre, retractiones umbilici, faciem ictericam, Ischuriam, stranguriam, vagos in abdominis musculis dolores & artubus, quòd nunc umbilicus retrahatur, nunc hæe fibræ abdominis, nunc aliæ, nunc testiculi intro- & extrahantur, nunc stupor femoris aut dolor ejus oriatur, aut inde contabescat totum corpus? quomodo materia inquam ista vel in cavo intestinorum vel abdominis intra tunicas intestinorum existens & collecta ista producet? dices per consensum membranarum & nervearum fibrarum fieri: Verum qui sit, quòd in dysenteria, ubi excoriata sunt intestina, doloresque acutissimi dicta hæc symptomata non nascantur, ubi tamen ille consensus fieri deberet? Si verò has glandulas assumimus facile & felicissimè omnia expedire possumus: His adstant plexus nervei, imò illis intertextæ sunt; ex his egrediuntur fibræ & ramuli ad intestina, quibus contractis & illæ contrahuntur, occluduntur, ut excrementa retineantur; hæe communicant cum hepaticis & biliaris, unde obstructio ductus cholodochi, facies icterica, coeunt cum ramis intercostalibus & spinalibus; inseruntur musculis abdominis, testiculis, vesicæ \square riæ, pedibus: irritato itaque uno ramo majori, subito trahuntur omnes, aut nunc pars præ alia, prout ex hoc plexu fibrilla quædam egrediens fortius ac alia trahitur. Ex harum loco intelligimus pariter facile, ubi sedeat dolor ille, quem ægri multos sæpe annos constanter sentiunt in osse sacro, lunabis & opposita regione umbilicali, aut tribus hisce regionibus simul, cum vagis contractionibus in abdominis musculis ad femur usque extensis, & unde sensus ardoris hujus & ignis in regione hypochondriorum & epigastrica sit & ubi lateat.

Causa 9.

14.
Phænomen.
II.

Cum itaque ex glandularum mesenterii obstructionibus pro materiæ conditione contractiones atque lancinationes tot tantarumque partium fiant; idem in aliis partibus fieri posse credimus, concipimusque *palpitationem stomachi* esse à contractione quadam fibrillarum nervearum ejus ab irritatione particularum acidarum & acrim in glandulis stomachi stagnantium facta, quæ percepta fibrillæ istæ contrahuntur,

tur, contractæ autem vasa sanguinea, quæ copiosissima in ventriculo sunt, constringuntur, (illis enim fibræ istæ pariter insertæ sunt) ut sanguis momentum temporis subsistat, à tergo sequens verò eum propellat, propulsus autem arterias magis dilatet, ut pulsent fortius, pariter ac aorta pulsat, si à contracto cordis ventriculo sinistro sanguis propellitur. Commota autem certa portione ventriculi, commoventur & membranae adhærentes, & cartilago ensiformis, uti costæ totius sinistri lateris à commotione cordis & aortæ. Levis ista arteriarum quarundam ventriculi commotio videtur quidem non sufficere ad commotionem istius cartilaginis; verum si aliarum rerum liberè pendentium commotiones fortes ex levissimi objecti motu, in vicinia tamen excitato, factas perpendimus, & hanc concedere possumus. Fateor equidem fibrarum musculosarum contractione, ut in spasmodis sæpè fiunt istiusmodi pulsus in carnibus, me hunc deduxisse primò, verum cum hi tremuli valdè sint, & celeres admodum, illi verò magis sanguinis pulsui similes, adductæ priori rationi, quam tamen nemini obtrudere volo, adscribere placuit. *Hypochondriacis istiusmodi pulsationes & palpitationes familiares admodum sunt, oppositis autem libus & absorbentibus cedunt. In abdomine quoque observantur diuturnæ.*

Si que particulae sanguinis in glandulis acriores & acidiores reddi- **Causa §.**
 tæ *juxta Obser. II.* fibras carnosas & osseas scindunt & disrumpunt in- **II. 13. &**
 star acidorum extrinsecus applicatorum, abscessus & ulcera produ- **22.**
 & secundum *Obs. IV.* istiusmodi particulae in sanguinem redeunt & pro **Phœnom.**
 sua indole agunt, rodendo, abradendo, scindendo, rumpendo, ratio fa- **II.**
 cilis mirumque non est, quod glandulae œsophagi, ventriculi & inte-
 stinorum exulcerentur, phthisis partiumque contabescencia inducatur,
 & cur acidum quædam carnes & ossa adeò depascat.

Si obstructis vasorum secretoriorum orificiis, vel compressis spa- **Causa §. 5.**
 tium nullum est recipiendi aliquid *juxta Obs. IV.* facile cognoscitur, cur **Phœnom.**
 obstructis glandulis, vasculis salivalibus os exsiccetur aut reliquæ **actiones IV.**
 in §. 5. deficient, de quibus plura verba, cum notissima sint, facere no-
 lamus.

Ob eandem rationem fiunt quoque *contabescencia & atrophia*, ob **Causa §. 1.**
 deficientem sc. secretionem succi nutritii quæ causa quidam rarior est, fre- **2. 3. & 4.**
 quentius autem fit, quod *juxta Obs. IV.* ab acidis & acrioribus constrin- **Phœnom.**
 gantur orificia in *hætica, lue quædam, rachitide*, quo minus sufficienter ex- **IV.**
 cerni succus possit, vel secundum *Obs. IV.* gluten abradatur.

CAPUT V.

Continens curationem symptomatum in I. Capite
enumerationum.

Licet omnia recensita symptomata ex obstructione, angustia & stricture glandularum nata sint, cum verò materia non una eademque sit, Indicationes quoque variant, nec una eademque indicata valent in quibusvis. Adest obstructio, inflammatio, tumores frigidi, rosio, laceratio, contractio, punctura, exulceratio: Peccat materia calida, Δ ea, frigida, viscida, crassa, acida, acris, \ominus na. Motus nunc tardior, nunc celerior est. Respectus habendus est vel ad *totum* vel ad *partem*: sanguis & humores vel celerius moventur vel tardius: Peccant illi vel quantitate, vel qualitate, eaque variâ, spiritus vel sunt exaltati nimium, vel suppressi. Ratione *partium*, illæ distenduntur, obstruuntur, ac tument; Vel sanguine calido, tenui, vel crasso lymphæ crassa viscida, acida & acris: Vel contrahuntur nimium, vel dolent multum aut parum. Brevibus autem absque ulla verborum ambage comprehendemus omnia, tum ratione *totius*, tum ratione *partium*, quæ semper aliquid peculiare indicant, tum ratione *materiæ*: Motus celerior est refræmandus, tardior accelerandus: Sanguis & humores crassi tam evacuandi, quam corrigendi, attenuandi, incidendi, resolvendi; acidi acres destruendi, demulcendi, diluendi, quæ ordine nunc, non solum ratione totius, quoad singula symptomata, sed & ratione partis, quæ etiam peculiarem indicationem facit, lustrabimus. Ad hæc omnia nobis inserviunt fons *Chirurgicus, Pharmaceuticus & Diæticus*.

Primus nobis exhibet *V. S., Vesicatoria, Paracenthesin, Apertionem* etiam tumorum ante coctionem, ut & in maturatione.

Febres Intermittentes, ubi sanguinis copia & motus celerior, *Phrenitis, Lethargus, Pleuritis, Peripneumonia, Inflammationes glandularum sinuum frontaliæ, maxillariæ, & Prostatarum*, sive à repellentibus, sive aliis producta, indicant *V. S.*, nisi in nonnullis malignitas contra indicet; depleto enim sanguine fluxus non solum ad partem tumidam imminuitur, verum & aliqua symptomata ab hac copia & motu dependentia tolluntur, imò reliqua medicamenta etiam facilius effectum suum nanciscuntur: *Dolores*, qui in affectionibus *hypochondriacis, hystericis, colicæ spasmodicæ, scorbuticæ, Hemicrania* urgentissimi sæpè sunt, diminuuntur *Vesicatoriis*, quibus quidem parum materiæ evacuat, spiritus a. avocantur, ut non in tanta copia & furore ad partem affectam confluant, sicque dolor minor fiat, imò etiam constrictio aliquomodo cesset, quæ ob spirituum

rituum animalium influxum impetuosum pertinax est. Si *humores* quidam collecti stagnant in cavitate & vel *serosi* in abdomine, illi educendi sunt per *Paracenthesin*, aut si alius tumor pestiferus, *bubo* aperiendus, vel si *Venericus* est & metus retrogredi materiam, vesicatoriis aut incisionibus apertio maturanda est.

Ex *Fonte Pharmaceutico* petuntur *evacuantia* & *alterantia*: Illa movent vel *sursum* vel *deorsum* nomine *purgantium*, & *Vomitiorum* venientia. Locum habent *Vomitoria* in febribus intermittentibus, si scilicet focus vel in ventriculo, intestinis, pancreate, vel mesenterio hæret. In *continuis*, ubi pariter saburra in primis viis est, & in principio statim id fieri potest etiam conveniunt. In *affectione hypochondriaca*, *scorbutica*, nisi *acris* prohibeat, maximè etiam laudantur & felicissimè operantur. Nec in *colica spasmodica* negligenda sunt, ubi scilicet compertum fuerit à bile acida viscida potius natum fuisse, ac acris & motis spiritibus. *Purgantia* conveniunt, ubi *humores*, viscida, crassi crudi & vel in primis viis vel in toto sanguine peccant, sive *lympha cruda simplex*, sive *acida simplex*, sive *acida ramosis illis particulis obvoluta*, felicius autem operantur, si cum *aromaticis*, incidentibus maritantur, qualia sunt *H. marrub. majoran. fœnic. menth. organ. chamædr. chamæpyt. Fl. lavend. stœchad. arab. rorismar. salv. Rad. angel. helen. polypod. bryon. ireos fl. sem. fœnic. anis. cartham. cinam. Mac. NM. purgantia* his jungenda sunt *agar. albiss. vel trochisc. Fol. senn. Rad. Bryon. polypod. helleb. n. Gum. Ammon. Trochisc. alhand. Magister GG. resin. jalapp. l. leviora pill. de succin. ♀. d. Mass. pil. de Hier. c. agaric.* In *febribus intermittentibus* ubi *purgantia* locum habent, tanta pompa opus non est, sufficiunt simpliciora. *Continua* verò *febres* hæc omnia respuunt, nisi in principio, antequam æger decubuerit, adhibeantur, ubi sæpius egregiè juvant & varia symptomata removent. *Tumores* autem *inflammatorios* non juvant, imò sæpè exacerbant potius. Conveniunt etiam in *Hydrocephalo*, *surditate Critica*, *gravedine capitis*, *strumis*, *parotidibus*, *frequentiori uvula delapsu*, *hydrope facto* & *fiente*. (ubi quidem cautela opus est) ut & *lue* ♀ ea, aut mitioribus ejus gradibus, *Hemicrania*. *Affect. hypochondr. hyster. scorbut.* ea non semper ferunt, nisi mitiora sint, ut & reliquæ *actiones læsæ* in IV. Phœnom.

Evacuantia excipiunt *alterantia*, quæ varia sunt pro varietate particularum prædominantium. *Lympha viscida*, *sanguini crudo* opponuntur *aromatica* omnia supra dicta; quibus addimus *Subdorifera* ex decoctis *Lign;* aliaq; mox seqq.

Ubi bilis peccat, conveniunt acida; ut spir. nitr. dule. vitriol. Nitra varia. succi granat. citr. berb. rib. &c. quibus addi possunt opiata.

Acorem corrigentia varia sunt, ut ipsorum *acidorum* ingens est profapia, Acidis specificis opponenda sunt specifica antacida. Communiter illa solent infringi per *alcalia tam fixa, quam volatilia*. Fixa decantata sunt: Oc. 69. mater perl. margarit. Creta, Lap. hæmatit. boli, C. C. ust. unicorn. foss. succin. ☿ alia &c. Inter *volatilia* veniunt Aromatica illa, ligna varia, Rosa, quæ ☉ volat. abundant, Aq. Cinam. cochlear. fœnic. menth. ☉ succin. vol. C. C. vol. viperar. vol. ☉ sa; ut ☉ vol. ☉ s. Sylvii, & omnia ☉ a destillata. Elæosacch. cinam. anis. fœnic. aneth. In *Febribus intermittentibus* communiter laudantur Aq. febrif. Myns. specif. febrif. Croll. præptimis autem cortex Peruv. jungi his solent alia, Oc. 69. ☿ Diaph. & ☉ absynth.

In *continuis* præ aliis in usu sunt pulv. Alexipharm. D. D. Camer. Pannon. r. Mixtur. simpl. Elect. Dialcord. Confect. de hyacinth. Bezoard. miner. C. C. Ebur. Diaph. ☿ tial. &c.

In *Catarrhis* est succinum & omnia ex eo parata.

In *lue* ☿ ea præter ligna ejus Spiritus & Essentias, specifica sunt ☿ alia.

In *affectione hypochondr.* unice de prædicantur ☿ alia.

In *Contractionibus spasmodicis* cinnabarina sunt.

2. *Acida obtundunt pingua & ☉ sa* specifica itidem.

In *pleuritide* est ☉ lini, in *tussi* spermaceti, elæosacch. anis. fœnic. hysop. in *Dysenteria* ☉ olivar. in *affect. hypochondr. hysteric. coliciis, contractionibus* castor. in *ardore, inflammat. sensu, atrophia* gelatinæ, pin. pistac. oryz. semin. varia.

3. *Acida temperant, & diluunt, aquosa*, quod præstat vel simpl. aqua, vel herbis alterata, decoct. chin. hord. quò pertinent potus Thee, Caffée, Acidulæ, & externè, thermæ.

In *globulis illis artuum mollioribus* felicissimum experiuntur decoct. chinæ. *Scorbutici, Colici, & qui Hemisrania & Seda* laborant, juscula alterata; *Hypochondriacorum* unicum solatium sunt acidulæ, ut & illorum, qui *ardorem in hypochondriis* sentiunt. Themæ nostræ Zellenses mirum quantum præstant juxta acidulas in *istis doloribus diuturnis circa regionem lumbarem, hypogastricam, cum tabe corporis* in sequiore sexu obviis.

4. Tandem acida corrigunt opiata & papaveracea.

Quoad partes in specie in tum oribus inflammatoriis vel nihil agendum, vel acidum infringentia exhibenda, ut Spir. Vin. Lumbr. terr. Minium Cerussa, Lythargyr. & Herb. aromat. In frigidioribus discutientia, e mollientia conveniunt, ubi *Camphora non omittenda*. Plura cum addere non liceat, specialiora, ut & Diæta ex practicis hauriantur.